

Konferencja Dziekanów i Dyrektorów Wydziałów i Instytutów Archeologii Akademickiej w Polsce

LIST OTWARTY

do

W.P. Prezydenta RP Karola Nawrockiego
 W.P. Marszałka Sejmu Włodzimierza Czarzastego
 W.P. Marszałek Senatu Małgorzaty Kidawy-Błońskiej
 W.P. Prezesa Rady Ministrów RP Donalda Tuska
 W.P. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP Marty Cienkowskiej
 W.P. Parlamentarzystów i Parlamentarzystek RP

Szanowni Państwo,

Konferencja Dziekanów i Dyrektorów Wydziałów i Instytutów Archeologii Akademickiej w Polsce protestuje przeciwko wejściu w życie z dniem 1 stycznia 2027 r. nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (zob. Dz.U. 2024.647).

Zmiany stanu prawnego wprowadzone drogą nowelizacji oceniamy bardzo krytycznie, ponieważ:

- a) **naruszają one Konstytucję RP**, w tym:
- zasadę równości obywateli (uprzywilejowanie jednej grupy interesariuszy, tj. poszukiwaczy),
 - ochronę własności (ustawa nie chroni w adekwatny sposób własności terenów, na których dopuszcza się prowadzenie poszukiwań),
 - stoją w sprzeczności z zasadą zrównoważonego rozwoju (umożliwiają wykorzystywanie zasobów dziedzictwa do celów prywatnych w sposób niekontrolowany, podczas gdy zadaniem Państwa jest dbałość o zachowanie zasobów dla kolejnych generacji),
- b) **naruszają standardy ochrony dziedzictwa archeologicznego zapisane w Europejskiej Konwencji Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego z La Valetta**, z dnia 16 stycznia 1992 r., przyjęte przez Rzeczpospolitą Polską – Dz.U. 1996.120.564 (Polska zobowiązała się m.in. zapobiegać niedozwolonemu obiegowi dziedzictwa archeologicznego oraz zapewnić naukowy charakter wykopalisk i poszukiwań archeologicznych),
- c) **dezorganizują istniejący system ochrony zabytków, którego skuteczność już obecnie pozostawia wiele do życzenia**,
- d) **doprowadzą do dramatycznego uszczuplenia środków finansowych, przeznaczonych na ochronę zabytków** (m.in. system nagród dla znalazców, w tym przewidywany skokowy przyrost wniosków oraz konieczność zapewnienia etatów do ich administracyjnej obsługi lub kosztów procesowych wynikających z ewentualnymi niedociągnięciami w tym zakresie);
- e) **pomimo dwukrotnego przesunięcia daty wejścia w życie ustawy, nadal nie został przygotowany system informatyczny, rejestr poszukiwań oraz aplikacja, wskazane w**

Konferencja Dziekanów i Dyrektorów Wydziałów i Instytutów Archeologii Akademickiej w Polsce

nowelizacji, po stworzeniu wymagający przecież jeszcze odpowiedniego przetestowania, co spowoduje poważne kontrowersje odnośnie do trybu zgłoszeń do rejestru poszukiwań.

Nade wszystko jednak zmiany przyczynią się do dramatycznych i nieodwracalnych strat w archeologicznym dziedzictwie kulturowym Polski, które jest nieodnawialne. Państwo polskie straci kontrolę nad swoją własnością!

Co więcej, **koszty wynikające z wejścia w życie nowelizacji spadną na społeczeństwo**, co w dobie niestabilnej sytuacji międzynarodowej i wyzwań w zakresie gospodarki ocenić należy zdecydowanie negatywnie. Dalsze argumenty prawne znaleźć można na stronie <https://www.ratuj-zabytki.pl/>.

Apelujemy do Parlamentarzystów i Parlamentarzystek RP, oraz wszystkich adresatów niniejszego pisma – ponad podziałami – o przywrócenie stanu prawnego sprzed nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Ustawa z 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), tak by umożliwić opracowanie nowelizacji, która uwzględni postulaty środowisk archeologów, muzealników i specjalistów ochrony zabytków. Świadomi ułomności dotychczasowych regulacji prawnych jesteśmy zdania, że należy włączyć do systemu ochrony zabytków różnych interesariuszy. Niezbędne jest podjęcie przez MKiDN dyskusji z ich reprezentantami (instytucjami i stowarzyszeniami) w celu wypracowania nowego modelu ochrony dziedzictwa. Deklarujemy poświęcenie także temu zagadnieniu Kongresu Archeologii Polskiej, który odbędzie się w czerwcu 2027 r.

/-/ dr hab. Jarosław Bodzek, prof. UJ, Dyrektor Instytutu Archeologii UJ
 /-/ prof. dr hab. Wojciech Chudziak, Dyrektor Instytutu Archeologii UMK
 /-/ dr hab. Bartosz Kontny, prof. UW, Dziekan Wydziału Archeologii UW
 /-/ dr hab. Marcin Wąs, prof. UG, Dyrektor Instytutu Archeologii UG
 /-/ dr hab. Marcin Majewski, prof. US, Kierownik Katedry Archeologii US
 /-/ prof. dr hab. Anna Marciniak-Kajzer, Dyrektor Instytutu Archeologii UŁ
 /-/ prof. dr hab. Mirosław Masojć, Dyrektor Instytutu Archeologii UWroc.
 /-/ prof. dr hab. Andrzej Michałowski, Dziekan Wydziału Archeologii UAM
 /-/ dr hab. Marcin Szeliga, Dyrektor Instytutu Archeologii UMCS
 /-/ dr hab. Katarzyna Trybała-Zawiślak, prof. UR, Dyrektor Instytutu Archeologii UR
 /-/ dr hab. Fabian Welc, prof. UKSW, Dyrektor Instytutu Archeologii UKSW

7 maja 2026 r.

Składający: Wydział Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego
 ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

